

KUSTBON

Nr 1 - Årgång 12

ORGAN FÖR
ESTLANDSSVENSKARNA I SVERIGE

Mars 1955

Strandbyn på Stora Rågö
Ur Nord. Museets samlingar

Utgiven av Svenska Odlingens Vänner.

Redaktör och ansvarig utgivare: *Manfred Nyman.*

Red.-sekr.: *Lars Broman.*

Red. och Exp.: Tunnelgatan 23, 3 tr., Stockholm.

Kustbons postgiro: 19 72 07.

Utkommer 1955 med sex nummer.

Prenumerationspris 1955 5 kr.

Annonspris: 1/1 200:—, 1/2 115:—, 1/4 60:—,
1/8 35:—

Förlovnings-, vigsel- och födelseannonser 5 kr.

Dödsannonser 20 kr.

Härnösand 1955 - Härnösands Boktryckeri Aktiebolag

Ur innehåll

Krigsrykten i Baltikum redan 1936	2
Frasfasta av <i>Domprosten N. Bolander</i>	3
Avskedstårar av <i>Sven</i>	4
Karl XI och Estlands bönder av <i>Fil. dr Alf Åberg</i>	5
Geologiska förutsättningar för åkerbruket i Rickul av <i>kand. E. Westerman</i>	7
Fiskerikolchoser på Ormsö	8
Erik Kiiun 60 år	9
Lydia Pöhl död	10

Krigsrykten i Baltikum redan 1936

För någon tid sedan höll förre estnische vice stabschefen överste R. Maasing ett uppmärksammat föredrag om det politiska och militära förspelen till händelserna i Baltikum åren 1939/40.

Överste Maasing yttrade enligt Stockholms-Tidningens estniskspråkiga upplaga i sammandrag följande:

— Under den senaste tiden har jag ofta blivit ställd inför frågan huruvida inte Estland år 1939 skulle ha tillbakavisat de sovjetryska kraven på militära basområden med vapenmakt. Som svar

härfår får jag i första hand fästa uppmärksamheten på, att bestämmelserna över krig och fred enligt grundlagarna ålåg parlamentet. 1939 års händelser voro emellertid inte oväntade. Bekymren började redan år 1936 då ledningen för Sovjets krigsmakt inbjöd Estlands stabschef general Reek att övervara 1-majfestligheterna i Moskva. Generalen antog inbjudningen och jag åtföljde honom under resan. Efter framkomsten framgick det, att även Lettlands och Litauens stabschefer mottagit liknande inbjudningar. Jag blev genast kallad till den sovjetryska generalstaben för ett sammanträffande med chefen för kontraspionaget, kommissarien Uritski.

Uritski inledde diskussionen i allvarlig och nästan hotfull ton med orden: "Tyskarna ha blivit aggressiva. Sovjet följer med uppmärksamhet utvecklingen." Uritski gjorde härefter gällande, att Tyskland hade för avsikt att införliva Estland, Lettland och Litauen med sin intressesfär, vilket emellertid vore helt oförenligt med ryska intressen. Med hänsyn till de baltiska staternas militära svaghet, ansåg han det vara naturligt, att dessa länder skulle söka stöd hos Sovjet mot den befärade tyska aggressionen.

Under den bankett som marskalk Vorosjilov den 3 maj gav för de baltiska delegaterna yttrade marskalken att orosmoln seglat upp på himlen och att Sovjet hyste stora bekymmer för de baltiska staterna. Dessa stater borde sålunda göra gemensam sak med Sovjetunionen för att hejda det tyska framträngandet österut. I sitt svarstal ignorerade general Reek avsiktligt marskalk Vorosjilovs inviter och framhöll i stället, att vi voro angelägna om att upprätthålla goda relationer med alla grannländer. General Reek antydde även vad som brukar hända med en liten då den ingår förbund med en stor — den store slukar den lille. — Ryssarnas reaktion var uppenbart sur.

Det framgick snart med all tydlighet, att vi hade att se fram emot bekymmersamma tider. Efter återkomsten till Estland diskuterades situationen grundligt med vår överbefälhavare, general Laidoner. På Laidoners tillskyndan vidtog nu en intensiv verksamhet, som syftade till att sammanföra alla Sovjet grannar, även Finland och Polen, i ett gemensamt försvarsblock.

Redan samma sommar besökte jag den tyska generalstaben för att orientera mig om Tysklands inställning till oss och våra problem. Efter några månader blevo general Reek och jag inbjudna till Tyskland, där vi sammanträffade med inflytelserika militära kretsar. Under våra många ingående samtal framgick det, att tyskarna voro inställda på en kommande konflikt med Sovjetunionen.

Härefter följde en lång rad resor i samma anda till Lettland, Litauen och även Finland. Under general Laidoners Finlandsresa i januari 1939 sammanträffade vi även med marskalk Mannerheim. Denne framhöll, att man i Finland visserligen hyste stor sympati för vårt land, men att man med hänsyn till den skandinaviska gemenskapen inte ansåg sig kunna ingå i några som

Forts. sid. 4

Domprosten Nils Bolander:

FRASFASTA

Det skadar inte att vi litet till mans drar oss till minnes, när vi vandrar "i heliga fastetider", att det finns en falsk fasta som skulle kunna kallas "frasfasta".

Frasfasta—ordfasta — det är en mycket billig fasta.

*Se, vi gå upp till Jerusalem.
Vem går att med Herren vaka
och, såsom vår himmelske Fader vill,
den smärtfyllda kalken smaka?*

Ja, vem av oss gör det, när det gäller?

Det kan vi verkligen fråga med psalmförfattaren.

Vilka storslagenheter kan man inte sjunga om: "Jag ger dig allt, jag ger dig allt, och går den väg som du befallt".

Och så ger man Honom inte mer än ett eller annat litet förstrött gudstjänstbesök och en slarvig bön emellanåt.

Man citerar bibelord på löpande band — utan att lyda ett enda av dem för egen räkning under arbetsveckorna.

Man nickar ja och amen till Guds ords budskap och blir hänförd över kärlekens Höga Visa som klingar en till mötes från altaret på Fastlags-söndagen. Men redan vid kyrkkaffet tar man kärlekslöst heder och ära av någon ickenärvarande.

Det är frasfasta. Det är de kristnas tragedi i denna tid, att så många av oss, som vill bära det kristna namnet, nöjer sig med att gå omkring och skrodera långt bakom fronten. Men när det blir fråga om drabbning, smiter vi helst undan. När det blir fråga om att offra något, vill vi inte vara med längre.

Ingenting har komprometterat kristendomen som denna frasfasta.

Då blir ju kristendomen ingenting annat än en fantasifull lek, något som man inte behöver ta på allvar.

Frasfasta — det är de namnkristnas fasta i den staden Sardes.

Om den stadens invånare och deras frasfasta säger Guds ord under Botdagens valv: "Så säger han som har Guds sju andar och de sju stjärnorna: Jag känner dina gärningar; du har det namnet om dig, att du lever, men du är död. Vakna upp och håll dig vaken, och stryk det som ännu är kvar, det som har varit nära att dö".

Var finns räddningen för frasfastans människor, de namnkristna, för Sardes-kyrkan och Sardespräster och Sardesborna?

Finns den i nya organisationer, ett bättre kristligt maskineri eller nya och effektivare arbetsmetoder?

Botdagens Herre svarar: "Tänk nu på huru du undfick ordet och hörde det, och tag vara därpå och gör bättring".

Guds levande ord, som är likt en hammare som krossar sönder klippor, måste bli samlingspunkten. Ordet måste bli oss angelägnare och mer dyrbart än någonsin. Kyrkobyggnader kan bombas och brännas ned, kyrkklockor gjutas om till kanoner och präster interneras och mördas.

Men Guds ord står och faller inte med bombade helgedomar och skjutna präster. Det bär inga bojor. Det går genom eld och vatten. Det växer i slagkraft i martyriets och katakombernas tid.

Guds ord måste tas emot på ett alldeles nytt sätt av oss. Genom att väcka oss till sann botfärdighet öppnar Gud åt oss en dörr för Ordet.

Det räcker inte med att höra Ordet. Gjorde det det, skulle världen vid det här laget vara ganska genomfrälst. Invånarna i Sardes är riktiga överdängare i att höra Ordet. Höra utan att lyssna, höra vad det behagar en att höra. Höra och skicka Ordets krav vidare till grannen.

Jakob förmanar: "Varen ordets görare och icke allenast dess hörare, eljest bedragen i eder själva".

Vi måste ta till oss Ordet, "gömma" det. Det måste få bli ett ingripande och genomgripande handlingsprogram för vårt liv.

Endast Guds ord, personligt tillägnat och tillämpat, kan skapa en levande människa och en levande församling och kyrka.

Då kan Sardes bli Filadelfia, de hjärtekristnas församling.

Söndagen den 17 april 1955 hålles

i Betesdakyrkan

Estlandssvenska Möten

Kl. 11 f. m. Predikan av pastor Arthur Johansson. Efter predikan samkväm med kyrkkaffe.

Kl. 3 e. m. Allmänt möte, talare pastor Arthur Johansson.

Alla varmt välkomna!

Forts. fr. sid. 2

helst försvarspakter med oss. — Det var bittra ord för Laidoner.

Samma år i april åtföljde jag Laidoner till Polen, där vi sammanträffade med kort sagt alla ledande polska politiker och militärer. Polackerna förklarade sig klart och tydligt beredda att ingå i en gemensam försvarspakt. Den största stötestenen var här, att vi enligt polackerna inte intogo en tillräckligt tydlig fientlig hållning gentemot Tyskland.

Våra värsta aningar besannades, då vi i maj 1939 fingo meddelanden om västmakternas förhandlingar med Sovjetunionen, där Sovjets villkor för en försvarspakt var Baltikums införlivande med Sovjetunionen. Förhandlingarna drogo som bekant ut på tiden, vilket troligen berodde på Polens situation och avbrötos slutligen genom den ingångna Ribbentrop-Molotov-pakten.

Försvarsstaben erhöll omedelbart underrättelser om ett hemligt protokoll, enligt vilket de baltiska staterna skulle komma att införlivas med Sovjet.

Som följd härav beslöt Estlands försvarsstab den 28 augusti, att landets östgräns omedelbart skulle ställas under speciellt intensiv bevakning. Redan den 30 augusti ingingo meddelanden från Leningrad, att man där genomfört en partiell mobilisation, och att man sammandragit militära styrkor i närheten av våra gränser.

Efter andra världskrigets utbrott skedde nya rådslag, varvid de estniska statsmakterna allvarligt övervägde våra möjligheter att kunna genomföra en mobilisation. Med hänsyn till landets ringa storlek ansåg man det emellertid vara mycket vanskligt, då en sådan handling skulle vara spridd utanför landets gränser inom en timme. För att bl.a. dämpa den tilltagande oron i landet, beslöt man i stället att inta en lugn och avvaktande hållning.

I mitten på september förvärrades vår militära och politiska situation ytterligare sedan de tyska trupperna trängt in i Polen. Bara efter två veckors strider var Polens armé, som bestod av 3 miljoner man, nedkämpad. Härefter gick vår enda förbindelseled med yttervärlden över Skandinavien. Under tiden hade Sovjet sammandragit starka mekaniserade truppenheter till trakten av Vilno. Vi voro nu även hotade söder ifrån.

Den 24 september ingingo meddelanden om att Sovjet sammandragit 150.000 man, 400 tanks, 600 kanoner och 600 flygmaskiner till närheten av våra gränser. Sovjet skulle dessutom med lätthet ha kunnat fördubbla dessa styrkor inom loppet av endast ett par veckor. Vi kunde samtidigt ställa upp 15.000 man, 30 tanks, ett tjugotal kanoner och några skolflygplan. I denna situation var det omöjligt att kunna genomföra någon som helst form av mobilisation.

Päts och Laidoner hade ännu inte gett spelet förlorat. Jag blev sålunda kommenderad till Berlin för förhandlingar med den tyska generalsta-

Avskedstårar

*En ö med grönskande ängar,
och vajande sädesfält,
med blommande blomstersängar,
så vackert allt där var ställt.*

*En sommar när vågorna sköljde,
in över den vita sand,
kom dagen vi tårar fällde,
och sedan vi for ifrån land.*

*Vi sågo tillbaka mot kusten,
som blånande sjönk för vår syn,
för evigt var bandet brustet,
som den gråa och spruckna skyn.*

*Där bränningar svalka skären,
dit kommo vi slutligen fram.
Där träffades vänskapshären,
där föll vi varandra i famn.*

*Det är ej länge sen vi möttes,
på den gamla, kära ön,
där allt med kärlek sköttes,
där alla fick hjälp genom bön.*

*Ormsö, är hemlandet kära,
det hem, som en gång varit vårt.
Det land får nu sorgerna bära,
där vi en gång arbetat hårt.*

*Vi foro långt ut i världen,
för att skaffa oss hem och bröd,
men tanken på den trygga härden
den giver oss kraft och stöd.*

Sven
Rälby Petors

ben. Mitt uppdrag gick ut på att söka utverka svar på följande tre frågor:

1. Har vi utsikt att kunna räkna med tysk hjälp ifall vi besvarar Sovjets krav med vapenmakt?
2. Kommer Tyskland att lägga hinder i vägen för vapentransporter sjövägen från någon tredje makt i väster?
3. Kommer Tyskland på något sätt att ingripa ifall vi blir anfallna?

Jag anhöll alltså genom den tyska militärattachén om ett sammanträffande i Berlin redan den 25 september. Svar ingick omedelbart, enligt vilket man med hänsyn till krigsutvecklingen inte kunde utlova någon konferens i Berlin, men väl i Königsberg, där jag skulle få sammanträffa med representanter för Oberkommando der Wehrmacht.

Resultatet av detta möte var i korthet, att Tyskland med hänsyn till den tysk-ryska pakten och risken för ett tvåfrontskrig nödgades lämna

FIL. DR ALF ÅBERG:

Karl XI och Estlands bönder

I nära hundrafemtio år tillhörde Estland det svenska Österväldet. För våra dagars ester framstå ännu svenskåren som en lyckosam tid för deras land; den svenska tiden står — skriver en estnisk forskare — ”i en särskild ljusglans i vår historias annars så mörka natt”. Ingen kan heller påstå annat än att de svenska myndigheterna gjorde sitt bästa för att draga in Estland i den nordiska kulturgemenskapen. Rättsväsendet reformerades. Den svenska lagen trängde in på skilda områden. Under Gustav II Adolfs regeringstid blevo de tysk-baltiska godsägarna fråntagna rätten att döma sina bönder i kriminalmål. Nyinrättade svenska domstolar skulle i fortsättningen lyssna till böndernas klagomål och bevaka deras intressen.

Gymnasier och skolor växte upp i städerna. Den estniska kyrkan blev fastare organiserad, sedan 1686 års svenska kyrkolag blivit normerande i landet. Många pastorat, som tidigare tillhört något gods, blevo indragna till kronan, och prästerna lösgjordes därigenom från beroendet av adeln. På samma sätt som i Sverige och Finland sökte Karl XI införa en allmän folkundervisning i Estland. Prästerna blevo ålagda att i fortsättningen predika och undervisa på befolkningens eget tungomål och inte på det för församlingsborna svårbegripliga tyska språket.

Alla dessa reformer riktade sig i sista hand mot de adliga godsägarna. De tjänade därigenom samma syfte som reduktionen — indragningen av adelsgodsen — under Karl XI:s tid. Bakom dem låg en målmedveten nationell politik: genom att bryta adelns maktställning skulle man kunna fastare inlemma den baltiska gränsprovinsen i det svenska riket. Den estniska adeln reste självfallet ett kraftigt motstånd mot myndigheternas försvenskningspolitik. Spänningen mellan de baltis-

ka adelsmännen och den svenska kronan trädde tydligt i dagen under 1600-talets sista århundraden och skulle bli en av drivkrafterna till det stora nordiska kriget.

Herrgårdarna bildade själva grundvalen för den estniska adelns maktställning. En frejdad estnisk forskare, doktor Arnold Soom, har nyligen publicerat ett förträffligt arbete om adelsgodsens framväxt och organisation under titeln ”Der Herrenhof in Estland im 17. Jahrhundert”. Doktor Soom, som tidigare varit stadsarkivarie i Narva, tjänstgör f. n. på det svenska riksarkivet. I sitt estniska hemland skrev han flera arbeten om spannmålen, sitt lands viktigaste exportartikel under 1600-talet. Nu under landsflyktstiden i Sverige har han kunnat komplettera sina resultat genom undersökningar i riksarkivets stora samling av privata godsarkiv. Det nya arbetet har i många avseenden karaktär av banbrytande forskning. Vid sidan av det rent agrarhistoriska ämnet ger det rika inblickar i förhållandet mellan den karolinska statsmakten och den baltiska provinsadeln.

”Latifundia perdidere Italiam” — Plinius’ bekanta förklaring till romarrikets undergång — hade doktor Soom kunnat taga som motto för sin framställning. Storgodsen förstörde visserligen inte Estland, men de berövade bönderna deras själväganderätt och gjorde dem till livegna åt de tyska erövrarna. Denna tragiska utveckling fullbordades under den första svenska tiden. Ända från Erik XIV:s tid rasade ständiga krig i gränslandet mot öster. Hungersnöd och epidemier härjade. Öde bondgårdar markerade härarnas väg.

På ödegårdarnas marker trängde adelsgodsen fram. De ökade kraftigt sin åkerareal, samtidigt som nya adelsgoods uppstodo på den tidigare fria bondejorden. Under 1600-talets senare hälft kunde svenskarna räkna till över tusen större eller mindre gods i provinsen!

Arbetskraften på adelsgodsen bestod uteslutande av dagsverksskyldiga bönder. Deras uppgifter voro många och aldrig reglerade; det var godsägaren själv som bestämde villkoren. Författaren anser, att bönderna på de flesta godsen voro överansträngda intill bristningsgränsen. Det är troligt att så var fallet, men det fanns dock en gräns för deras prestationsförmåga, som varje förnuftig godsägare eller förvaltare måste respektera. Om bönderna blevo för hårt pressade, kunde de inte sköta sina egna arrendegårdar under godset, och detta hade i sin tur till följd att de inte kunde erlägga de avgifter, som utgjorde en så stor del av godsets inkomster. Här måste varje godsinnhavare göra en avvägning mellan böndernas fysiska och ekonomiska prestationer, om inte hans egendom snabbt skulle sjunka i värde.

oss utan bistånd och att några vapentransporter inte kunde tillåtas.

Efter hemkomsten redogjorde jag inför presidenten och överbefälhavaren för resultatet av resan. Det stod klart, att vi voro definitivt ensamma och försvarslösa. Sjövägarna voro avstängda och luftrummet behärskades av fienden. Från Finland och Skandinavien hade vi ingen hjälp att vänta.

I denna situation stod det klart, att fientligheter från vår sida vore lika med självmord. Efter flera sammanträden med regeringen och representanter för parlamentet beslöt man att avvakta utvecklingen och handla så, att vi möjligen skulle kunna få stå utanför kriget. Det blev emellertid annorlunda. —

Nyodlingarna under uppbyggnadsåren medförde en kraftig ökning av spannmålsproduktionen men ställde samtidigt krav på ny arbetskraft, nya dagsverksbönder. Doktor Soom skildrar på några laddade sidor den veritabla jakt på bönder, som godsägarna bedrevo under de goda fredsåren. Man köpte bönder från områden, där behovet var mättat, och man importerade arbetskraft från Finland och Ösel. Det var ett villkor förbundet med denna import: den svenska regeringen förklarade år 1634, att finnarna utgjorde en fri nation och godsägarna förbjödos att behandla dem "som levande slavar". Men, konstaterar doktor Soom, de finska fria bönderna smälte snart samman med den stora ofria massan och deras arvingar måste dela de nya landsmännens villkor.

Både Gustav II Adolf och drottning Kristina delade rundhänt ut estniska gods som donationer till den svenska högadeln. Bland de främsta företrädarna för denna klass märktes rikskanslern Magnus Gabriel De la Gardie och generalguvernören Claes Tott. Doktor Soom har undersökt dessa herrars korrespondens med sina förvaltare på de estniska godsens och kan härigenom bilda sig en uppfattning om den svenska adelns kolonialmentalitet. De svenska godsägarna i Estland delade de baltiska ståndskollegernas inställning. De utvidgade sina åkrar på bondejordens bekostnad. De deltog utan hänsyn i jakten på arbetskraft och begärde att klagande bönder skulle bestraffas. Från estnisk sida har man ofta betonat den rent nationella motsättningen mellan tyska godsägare och estniska bönder, men några sådana synpunkter behärskade tydligtvis inte lantadeln under bondejaktens dagar. Här klaga bönder "av tysk nation" över de egna landsmännens behandling, och här vill en svensk godsägare tvinga de fria svenska bönderna på Dagö till livegenskap under hans gods.

Herrgårdarna utgjorde viktiga centra för den lokala rättsskipningen. Hustukten bland godsets bönder uppehölls med stränga förordningar, och prygelstraff utdelades flitigt. Författaren anför åtskilliga exempel på fruktansvärda övergrepp från förvaltarnas sida mot tredskande bönder. Materialet är alltför subjektivt och bräckligt för att medge några generella slutsatser, men det är uppenbart att Estland även rättsligt sett var ett gränsland i riket. De svenska godsägarna hade enligt författaren en mera human inställning. Som exempel härpå anför han en instruktion av Claes Tott, enligt vilken bönderna på hans estniska gods skulle bestraffas inte tyranniskt utan "med all saktmodighet". Vid prygelstraffen skulle man inte använda knölpåkar och stora stakar utan i stället ris och spön!

Till försvar för donationerna brukade man anföra, att kronans och skatteböndernas jord blev bättre brukad, när den kom i adelns händer. Den uppfattningen får man inte belagd i doktor Sooms arbete. Spannmålen var adelns förnämsta och ofta enda inkomst. Det var ont om kreatur i landet. Foderbristen var konstant och boskapspesten sopade alltsomoftast rent i stallarna. Jorden blev otillräckligt gödslad och blev snabbt utsugen. Av-

kastningen var också förhållandevis låg. Trots de låga produktionssiffrorna hade godsen en hög räntabilitet, eftersom arbetskraften var fri. De oavlönade dagsverksbönderna utgjorde förutsättningen för storgodsen; utan dem saknade de existensmöjlighet!

Sina uppseendeväckande slutsatser om adelsgodsens räntabilitet grundar författaren på ett stort och svårtillgängligt material. De ge oss förklaringen till adelns våldsamma reaktion, när Karl XI på 1680-talet sökte befria de baltiska bönderna från deras livegenskap under godsen. Moderna historiker brukar hävda, att Karl XI inte var någon filantrop eller bondevän utan i allt lät sig ledas av statsnyttan. Det finns mycket som talar för en sådan åsikt. Men ingen kan väl läsa hans skrivelse till den livländska adeln år 1681 utan att skönja andra drag i konungens bild: det är en religiöst upprörd människa som här tar till orda.

Konungen utgick från den Heliga skrift enligt vilken alla människor äro födda lika. Reduktionen av adelsgodsen hade just blivit beslutad i Stockholm. Det var hans avsikt, skrev han, att avskaffa det eländiga slaveriet och livegenskapen på de indragna godsens. Han hoppades nu att också ägarna till de privata godsens skulle följa detta exempel. Livegenskapen, skrev han, härstammade från hednisk tid och uppreste sig mot den kristna kärleken. Den berövade bönderna kärleken till deras arbete och den förstörde förtroendet och intresset för det allmännas bästa.

Konungen riktade sin skrivelse till lantdagen, som energiskt tillbakavisade hans förslag. Adeln varnade för att ge frihet åt de halvciviliserade esterna och letterna, som voro motståndare till all laglig ordning! Den uppseendeväckande attacken ledde tyvärr inte till något större resultat. Vad var det då som hindrade konungen från att genomdriva bondefrigörelsen med maktspråk? Författaren anför två starka skäl. Också kronogodsen drevos med dagsverkspliktiga bönder; en ändring i deras villkor skulle skada verksamheten på dessa gods. Det andra motivet hade med politisk taktik att göra. Om konungen eftergav sitt krav på böndernas frihet skulle kanske adeln i gengäld visa större resonlighet gentemot reduktionen.

Sex år senare gjorde Karl XI ett nytt försök. Han vände sig då till den estniska adeln med ett förslag att avskaffa livegenskapen på de privata godsens. Adels svar är mycket upplysande. Godsen i Estland hade nu tillräckligt med arbetskraft, men om man lät bönderna återfå sin rörelsefrihet, skulle bondsönerna utan tvivel bryta upp från fädernegården och söka sin utkomst på annat håll. Följden skulle bli brist på arbetskraft och minskad produktion.

Det förefaller som om konungen tagit intryck av denna argumentering. Eli Heckscher har visat vilken väldig roll de baltiska provinserna spelade för det egentliga Sveriges försörjning. Livland och Estland hörde till Europas kornbodrar, och under 1600-talets senare hälft importerade vårt land stora kvantiteter spannmål från sina Östersjöprovinser. Det ständiga spannmålsunderskottet i

Av kandidat
Eskil Westerman

Geologiska förutsättningar för åkerbruket i RICKUL

Strandmotiv med flyttblock utanför Roslep

Ett tydligt tecken på att ett område är underutvecklat är, att en stor procent av befolkningen livnär sig av jordbruk med binärningar. Denna procentsats var för Rickul år 1934 inte mindre än 84,6, vilket kan anses vara ett belägg för hur långsamt utvecklingen framskridit i dessa bygder. Naturligtvis kan liknande siffror någon gång även bero på att speciellt gynnsamma förutsättningar för jordbruksnäringen föreligger, vilket ju ingalunda var fallet i Rickul. Avkastningen

var tvärtom mycket låg, beroende på dålig jordmån och ålderdomligt bruknings sätt. I våra dagar försöker man nedbringa kostnaden för den dyra mänskliga arbetskraften genom att anskaffa effektiva maskiner och redskap. Ett sådant ålderdomligt jordbruksredskap som årdret, som ju var i allmänt bruk i Rickul, kan man i Sverige endast se på museer.

— Vi skall emellertid nu betrakta de naturliga förutsättningarna för åkerbrukets lönsamhet

Sverige var en realitet, som konungen måste taga hänsyn till; kanske vågade han inte ingripa i den baltiska herrgårdsgårdsorganisationen och därmed riskera produktionsresultaten.

Hur reagerade då de estländska bönderna inför konungens aktion? Det är tidigare bekant, att bönderna livligt togo del av reduktionsbudskapet. Det jäste bland dem, och från skilda delar av landet sände bönderna klagoskrifter till de svenska ämbetsmännen, ja också till konungen i Stockholm. Det förefaller som om reduktionen väckt förhoppningar till liv om en förbättring i deras villkor. Godsägarna svarade med att skärpa husdisciplinen för att slå ner alla motståndsvilliga stämningar.

Även sedan konungen gett upp sina radikala planer, sökte han mildra de baltiska böndernas läge. På kronogodsens genomförde han liberalare arbetsbestämmelser, som maximerade straffen och gävo bönderna rätt att klaga över olagligheter

vid bestraffningen. Det framgår av många exempel att bönderna flitigt utyttjade sin klagorätt.

I inledningen till det statliga disciplinreglementet hette det, att de baltiska bönderna ofta blivit hårt och obarmhärtigt behandlade till kropp och liv, så att man måste förbida den Högstes straff för ett så okristligt uppträdande. Det skrevs år 1696 — året innan konungen avled. Fyra år efteråt utbröt det fruktansvärda krig, som för alltid skulle lösslita de baltiska provinserna från det svenska väldet. För godsägarnas del hade hotet drivit över. De skulle inte på länge behöva befara några nya statliga ingrepp i skötseln av sina gods och sina underlydande!

ARNOLD SOOM: *Der Herrenhof in Estland im 17. Jahrhundert*. Lund 1954. Pris 25:—.

SVENSKA DAGBLADET den 10.2.1955. Återgivet med författarens och Svenska Dagbladets tillstånd.

i Rickul. Vad man då kanske i första hand tänker på är jordmånens beskaffenhet.

De lösa jordlagren bildas av att den fasta berggrunden så småningom genom inverkan av vatten, frost och vindar vittrar sönder på ytan. Området har dessutom i minst två omgångar varit täckt av mäktiga inlandsisar, som genom sina rörelser både brytit sönder och slipat av berggrunden. Minnen från denna tid är de större och mindre stenblock-flyttblock, som ligga utspridda i ex. Roslep och utanför Paj. Flyttblocken, som legat infrusna i inlandsisen, ha transporterats långa vägar, troligen från de nordligaste delarna av Skandinavien. En annan istidsbildning är den höjdsträckning, som i nord-sydlig riktning med en utlöpare åt öster går genom Rickulvelde. Det fanns även stora mängder av morän infrusen i isen, som vid avsmältningen följde med de mäktiga smältvattenströmmarna. Vi återfinna dessa avlagringar i form av grusåsar av varierande storlek.

Avsmältningen skedde för omkring 11000 år sedan. Genom det enorma tryck som isen utövade, hade landet pressats ned och befann sig till för 5000—6000 år sedan under havsytans nivå. Havsvågorna kom därigenom att få ett betydande inflytande på utformningen av områdets nuvarande ytgestaltning. När isen smalt och trycket upphörde, började landet åter höja sig. Denna höjning pågår fortfarande med ca 20—25 cm per århundrade. Detta är anledningen till att man på sina ställen kan urskilja flera parallella strandlinjer. Landet växer alltså västerut och de öar, som nu ligger utanför kusten, ex. Krogronne och Hosgronne, kommer så småningom att bli delar av fastlandet. Samtidigt uppstår på grundare ställen nya öar. Terrängen i Rickulvelde höjer sig nu ingenstädes mer än 20 m. över havsytan.

Jordmånen har emellertid även blivit påverkad efter det landet blivit torrlagt, dels genom vittringsprocessen och dels på grund av den mylla som uppstått av förmultnande växter. Man behöver inte vara någon van iakttagare av naturer för att lägga märke till hur en del förnöjsamma växter, som ex. lavar, kan växa på praktiskt taget kala berget. När några generationer av dessa växter förmultnat, täcks berggrunden av ett humusskikt, som givetvis är så tunnt att det inte lämpar sig för odling. På andra ställen där denna humus vilar på lösa jordarter som kvarlämnats av havet, har den blivit nedplöjd, varefter en för åkerbruk lämplig jordart uppstått.

Där ytskiktet består av steniga, grusiga och sandiga sediment, är bördigheten givetvis mycket ringa. Endast inom begränsade områden i kommunens östra delar förekommer en jordart som huvudsakligen består av marin lera. Fastän dessa jordar är synnerligen svårbrukbara, utgöra de dock den värdefullaste delen av kommunens åkerjord. Vegetationen för övrigt utgöres av mindre näringskrävande växter, huvudsakligen då barrskogar. De vidsträckta moarna

Fiskerikolchoser på Ormsö

Klippt ur en sovjetrysk tidning.

Vintern har slagit en isbro över sundet mellan den lilla ön Ormsö och fastlandet. Isvägen trafikeras av bilar och långa rader av hästskjutsar. Där susar även den snabba "Pobedan" fram i en fart som gör det nästan omöjligt att kunna särskilja den med blotta ögat. I detta fordon färdas Alfred Kuinberg, som är ordförande i "miljonär-fiskerikolchosen" "Admiral Nachimov" Han är på väg till Ormsö för att göra ett besök hos öns fiskeribrigad.

Öborna tycks sannerligen inte ha slagit sig till ro och många arbetsuppgifter vänta på att bli utförda. Försvunna äro de tider under den borgerliga regimen, då man såg sig nödsakad att söka arbete på fastlandet. Nu kommer det folk utifrån — huvudsakligen specialister och lärare — och alla tas emot med öppna armar. Mycket har förändrat sig under de senaste åren, vilket märks på alla områden.

Vi bläddrar i agitatorn-folkskolläraren Uuslaut's journal, som har mycket av intresse att förtälja:

Under denna femårsperiod tändes "Iljitsch lampor" (elektrisk belysning) på ön. Elektriciteten har blivit öbornas lydige tjänare. Sovchosens kvarn drives elektriskt, elmotorer pumpar vatten in i ladugårdarna, drar svarvar och bormaskiner Sovchosarbetarnas bostäder strålar i den nya belysningen. Antalet traktorer har fördubblats och snart skall man få en potatissättningsmaskin. Alla dessa maskiner och övriga invecklade mekaniska anordningar få öborna från sina bröder i Leningrad och Moskva. Med de nya maskinerna har man kunnat bryta tiotals hektar ny åker. Även fiskarna har fått lära sig nya och effektiva metoder. Resultatet härav visar sig i form av rikare fångster.

Fiskarna ha för övrigt väsentligt överskridit de normer som uppställdes i femårsplanen. År 1952 levererade fiskerikolchosen "Pöhjarannik" (Nordkusten) 3.732 centner fisk och år 1953 6545 centner. De mest framstående fiskarna Anders Rosenblad, Johannes Pruul, Hans Lilja, Herbert Proos m. fl. ha var och en redovisat fångster på över 300 centner. Kolchosen har utvecklats till ett förmöget kollektivhushåll. Årets vinst översteg fjolårets med en halv miljon rubel. Kolchosen redovisade i år en vinst på över 1 milj. rubel och inträdde härmed i "miljonär-kolchosernas" familj.

Man märker överallt resultatet av det intensiva kulturella och ekonomiska uppbyggnadsarbetet. Tidningar och tidskrifter läsas numera i så gott

lämpa sig sällan för uppodling. Det förekommer även en del sumpområden i kommunens östra delar. De ha uppstått på grund av att de undre jordskikten täcks av pinnmo ("radik"), som endast med svårighet släpper igenom ytvattnet. Resultatet härav är att området försumpas.

som alla hem. På ön finns även biograf, Folkets hus, bibliotek, sjukhus och affärer. Ungdomen söker sig till fastlandet, men inte på jakt efter arbete utan för att studera. Fiskaren J. Vili-pere's söner studera vid universitetet och kol-chosordföranden E. Raudsepp's dotter vid läro-verket i Hapsal. Det skulle ta alldeles för myc- ket utrymme i anspråk att räkna upp namnen på alla de som besöka olika undervisningsanstalter på fastlandet.

Välkomna gäster i fiskarhemmen äro ungom-munisterna-propagandisterna Maimu Kosenkra-nius och Vilma Koppel. Befolkningen märker på alla områden partiets outtröttliga omsorg. Svaret härpå är — ännu bättre arbetsresultat. Öborna ämnar gå till valurnorna under devisen: "Vi skänker partiet värdiga arbetsresultat".

Medlemmarna i fiskerikolchosen "Pöhjarannik" äro på väg ut till sina fångstplatser på isen. Snart äro de drivna mästerfiskarna Anders Rosenblad, Johannes Pruul, Anders Vabamägi och många andra i full verksamhet vid hålen i isen. De få visserligen inte fisk på varje krok, men som slut-resultat kan de räkna in en hel hög fina gäddor. De storartade redskap som kallas "kapron-nät" ge ytterligare tillskott och många av våra duk-tiga fiskare kan få kämpa sig hemåt med tunga lass på sina sparkstöttingar.

Med anledning av de förestående valen inrap- porteras dagligen fångstgrupper som överskridit kvartalsplanen. En av de första var den grupp som står under ledning av den unge fiskaren Herbert Proos. Det ser emellertid ut som om Johan Murmans grupp håller på att gå förbi. Genom inbördes tävlan mellan "länkar" och bri-gader uppfylles och överskrider man de resultat man åtagit sig.

Fiskarna ha beslutit att under vårsäsongen yt- terligare överträffa första kvartalets goda resul- tat. Man har bl. a. för avsikt att utöka redskapen med 35 storryssjor. Genom socialistiska arbets- tävlingar komma redskapen att vara färdigställda före valdagen. Man har även tagit hem material till fyra nya motorbåtar. T. o. m. motorerna stå klara i magasinet.

Även jordbrukarna äro livligt verksamma. Från sovchosens smedja hörs flitiga hammar- slag. Det är smeden Nikolai Huntinen som med hjälp av "traktoristen" gör i ordning sånings- maskinerna och traktorerna. På åkrarna växer det upp allt fler "stallgödselbatterier" och man har redan hunnit med att sprida 500 ton tång.

V. Priimmel.

Bergsby spinnrock

önskas köpa.

Telefon 420 27 Uppsala.

ERIK KÜÜN

60 år

Den 11 februari i år firade sjökaptenen och f. lotskaptenen i Reval Erik Küün sin 60:nde födel- sedag.

Erik Küün är född på Nargö och gick liksom de flesta andra nargöpojkar till sjöss i unga år. Efter sjöbefälsexamen seglade han som styrman på ryska och estniska fartyg. År 1931 utnämndes Erik Küün till lotskapten i Reval, vilken befatt- ning han med undantag för åren 1940—41 inne- hade ända till 1944, då han tillsammans med sin familj flydde till Sverige. Erik Küün har blivit sitt yrke trogen även i sina förfäders land och har alltsedan 1945 seglat som befäl på estniska och svenska båtar.

Jubilaren tillhör den generation av sjömän, som har fått kämpa hårt för att komma fram. Alla som känner förhållandena i det gamla hem- landet vet, att det var en mycket lång väg för en svensk fiskarpojke till befattningen som lots- kapten i huvudstaden.

Vid sidan om sin uppskattade gärning som sjö- man har jubilaren varit livligt verksam inom ett flertal organisationer, främst då sådana som haft anknytning till sjön. Under hela självständighetstiden var han bl. a. verksam inom Estniska Sjöbefälsförbundet. För sina förtjänster som chef för Revals hamns hemvärns- kår har han blivit tilldelad utmärkelsen Örnkor- set.

Under de gångna tio åren i Sverige har jubi- laren nedlagt ett omfattande arbete inom de est- niska sjömansorganisationerna. År 1953 blev han vald till vice ordförande i Estniska Sjömans Unionen och 1954 även till ordförande inom sam- ma organisations befälssektion.

Erik Küüns talanger som lugn och saklig sam- arbetsman har som ovan nämnts särskilt kom- mit till användning inom den Estniska Sjömans Unionen, där han blivit uppskattad och hyllad för sitt trägna arbete till sjöfolkets fromma.

Ormsöbo besegrar Keres

De båda ryska stormästarna Smyslov och Ke- res vann överlägset sina simultanmatcher då de för någon tid sedan spelade mot var sin grupp på trettio stockholmska schackspelare och några från landsorten, några ur mästarlassen, men de flesta från klass 1. Smyslov vann 26 partier och förlorade ett.

Mot Smyslov nådde J. Nordin, Ask, G. Back- man, Stockholm Södra, Bo Ladberg, Lidingö, och K. E. Lindeberg, Solna, remi. Smyslov var klar med sina partier efter tre timmars spel. Den ende som segrade mot Keres var A. Lindström från Borrbj, Ormsö.

LYDIA PÖHL

Fru Lydia Pöhl avled den 14 januari i en ålder av 76 år efter en lång tids sjukdom. I henne har Estlandssvenskarna förlorat en högt uppskattad landsman och S. O. V. en av sina trognaste vänner. Liksom sin make har hon ägnat ett långt livs mödor åt att söka förbättra sina landsmäns andliga och materiella villkor.

Med makarna Pöhls namn är det betydelsefullaste skedet av vår folkstams historia förknippat, vårt eget århundrades historia. Dessa decennier har för oss estlandssvenskar medfört umbäranden och besvikelser men även jubel och framgång. Då det var allra mörkast, när vi höll på att förlora den självkänsla som vi under århundraden hårt kämpat för och knappt vågade tala vårt modersmål, då trädde den unge Hans Pöhl fram, full av optimism och förtröstan inför den ovissa framtiden. Vid sin sida fick han snart en livsbeledsagarinna, som med hela sin ungdoms styrka engagerade sig i sin makes arbete. Det skulle inte ha räckt i dessa hårda tider. Det behövdes också ett stort mod och ödmjukhet inför uppgiften. Det hade dessa två. Och dessutom en orubblig tilltro till en kärleksfull Gud. Makarna Pöhls hem blev det centrum där riktlinjerna drogs upp för det arbetsprogram som småningom skulle göra vårt öfolk till en självmedveten folkgrupp, som med säker blick kunde se på omgivningen och bedöma sina möjligheter.

Hårt drabbades Lydia Pöhl när hennes make mitt i den bästa mannaåldern rycktes bort. Hon bar den svåra förlusten med lugn och värdighet. Under ett kvartssekel fick hon sedan vara sina barns och barnbarns hjälpare och goda rådgivare. Och mitt i sina egna bekymmer hade hon alltfjänt omsorg om sina landsmän.

Lydia Pöhl var en mångsidigt utrustad personlighet med kärlek till det gammaldags pietetsfulla, fädernas tro, sångens glädjekälla, humorns gåva, givandets glädje. Hennes strävanden har varit till rik välsignelse och gjort hennes minne ljusst i estlandssvenska hjärtan.

Elmar Nyman

*

Jordfästningen förrättades av prosten M. Ots i Jakobs kyrka i Stockholm lördagen den 22 januari 1955.

För Svenska Odlingens Vänner talade föreningens ordförande fil. lic. Elmar Nyman, som även nedlade en krans.

FAMILJENYTT

Döda

Josef Jakobsson, född den 9 september 1861 i Rickul, avled den 9 januari 1955 i Hällberga.

Änkefru Anna Jürgensman, född den 17 mars 1882 på Nuckö, avled den 14 mars 1954 i Klinten, Värmdö.

Fru Katarina Lilja, född Nyman den 23 dec. 1873 på Ormsö, avled den 20 febr. 1955 i Stockholm.

Fru Katarina Lindblom, född Holm den 23 nov. 1889 på Ormsö, avled den 31 jan. 1955 i Stockholm.

Anders Lindros, född den 21 dec. 1883 på Ormsö, avled den 26 jan. 1955 på Södersjukhuset i Stockholm.

Johan Lindros, född den 8 december 1883 på Ormsö, avled den 7 januari 1955 på Södersjukhuset i Stockholm.

Änkefru Gertrud Notman, född Beckman den 15 dec. 1875 på Ormsö, avled den 11 januari 1955, på Kustbohemmet, Ramsö, Vaxholm.

Änkefru Lydia Leontine Amalie Pöhl, född Lindström, den 15 mars 1878 på Ormsö, avled den 14 januari 1955 i Stocksund.

Anders Strandberg, född den 13 december 1881 i Rickul, avled den 31 december 1954 i Vallentuna.

Änkefru Mari Treiberg, född Alberg den 27 nov. 1872 i Rickul, avled den 2 februari 1955 i Norrköping.

Fru Eva Åkerman, född Vesterman den 25 juli 1885 i Rickul, avled den 21 nov. 1954 på Kils ålderdomshem.

Fröken Linda Gunhild Lilja, född den 23 juli 1932 på Ormsö, avled den 15 februari 1955 på Gotland.

Min älskade Maka,
vår kära lilla Mamma och Mormor

Katarina Lindblom

född den 23 november 1889

insomnade lugnt och stilla den 31 januari 1955.
Sörjd och saknad av oss, systrar, släkt och vänner.

ANDERS LINDBLOM

Barn och barnbarn.

O sälla tid, då vi förenas åter
Från livets slitningar och dödens kval.
Då Herren Jesus portarna upplåter
Till glädjens hem, till lammets brölloppsal.

Min älskade Maka
vår kära Mor, Farmor och Mormor

Katarina Lilja

f. Nyman

Född den 23 december 1873 på Ormsö
Avled den 20 februari 1955 på Rosenlund
i Stockholm.

Djupt sörjd och saknad av oss

MAKE

**Barn och Barnbarn
samt övrig släkt och vänner**

Lycklig Mor som nu fått fara
till en skön och bättre värld
där hon fri och nöjd får vara,
ej av sjukdom mera tård.

Vår kära Mamma

Lydia Pöhl

* 15/3 1878 på Wormsö

har stilla insomnat i sitt hem.

Stocksund den 14 januari 1955.

I tacksamt minne bevarad av barn, barnbarn,
släkt och vänner.

Tack Mamma, för all sol
Du lät på barnastigen falla.
Tack för Dina steg
Och Dina böner alla.

Min älskade Make
vår käre Far

Anders Strandberg

* 13 december 1881

† 31 december 1954

Har lämnat oss i djupaste sorg.
Vallentuna den 31 december 1954.

MARIA

Erna och John

Tommy

Ellen

Karin och Lennart

Ett strävsamt liv har slocknat ut
En flitig hand har domnat
Din arbetsdag har nått sitt slut
Ditt trötta huvud somnat.

Våra kära uppoffrande Mamma,
Mormor och Farmor

Mari Treiberg

född i Rickul den 27/11 1872

död i Norrköping den 2/2 1955

har i dag stilla och lugnt insomnat i tron på sin
Frälsare, efter ett prøvosamt liv. Sörjd och
saknad av oss, syskon, övrig släkt och vänner.

BARN, BARNBARN och BARNBARNSBARN

Far har räckt ut handen

Mor har fattat den

På den andra stranden

Mötas de igen.

Tack goda Mamma för år som gått

Tack lilla Mamma för allt vi fått.

Min älskade Maka

Eva Åkerman

— f. Vesterman —

Född den 25 juli 1885 i Rickul

Avled den 21 november på Kils Vårdhem.

Djupt sörjd och saknad av Make, systrarna
Lovisa och Paulina samt övrig släkt och
vänner.

Nu brustit har Ditt trogna varma hjärta.
Din kära röst för alltid tystnat har,
Du lämnat oss i gränslös sorg och smärta.
Men ljusst och vackert står Ditt minne kvar.

Tack

LYDIA PÖHL

för troget samarbete i den Kyrkliga syföreningen
i Reval. Vi behålla Dig i gott och tacksamt minne.

F. d. medlemmar i den Kyrkliga syföreningen

Utgivarkorsband

Bemärkelsedagar

85 år

Eva Stahl, född Heldring den 2 april 1870, Rickul
Johan Sandsten, född den 19 april 1870, Rickul
Adam Heldring, född den 1 maj 1870, Reval
Birgitta Westerblom, född Anderssin den 16 maj 1870,
Ormsö

80 år

Valborg Nordman, född Dampman den 4 maj 1875, Rågö
Julia Kopparberg, född Strandberg den 14 maj 1875,
Rickul
Katarina Enggrön, född Nordman den 20 maj 1875, Rågö
Katarina Rönnberg, född Hallman den 31 maj 1875, Ormsö

75 år

Maria Kivramees, född den 8 april 1880, Hapsal
Eduard Nyberg, född den 8 april 1880, Ormsö
Mina Bergqvist, född den 9 april 1880, Rickul
Kristina Seeman, född den 15 april 1880, Nuckö
Mari Brunberg, född Sandsten den 17 april 1880, Rickul
Gertrud Thomsson, född Nygren den 25 april 1880, Ormsö
Lena Heldring, född Vikman den 8 maj 1880, Rickul
Anders Rönnblom, född den 9 maj 1880, Ormsö
Johannes Amberman, född den 19 maj 1880, Hapsal
Maria Berggren, född Grundström den 20 maj 1880, Ormsö
Anders Appelblom, född den 26 maj 1880, Ormsö

70 år

Katarina Fällin, född Broman den 2 april 1885, Ormsö
Johan Heyman, född den 3 april 1885, Rickul
Anton Lindgren, född den 11 april 1885, Rågö
Johannes Ferdinand Lambot, född den 12 april 1885, Reval
Lena Grönlund, född den 22 april 1885, Rågö
Eva Ekman, född Kehmberg den 26 april 1885, Rickul
Birgitta Lilja, född Blomman den 4 maj 1885, Ormsö
Karl Kärras, född den 6 maj 1885, Reval
Aurelia Kvellsten, född den 8 maj 1885, Kolga
Kristof Freiman, född den 15 maj 1885, Rickul
Mathias Bombas, född den 16 maj 1885, Nuckö
Gustav Strandsten, född den 18 maj 1885, Rickul
Gertrud Enkel, född den 27 maj 1885, Ormsö
Johanna Koinberg, född Österlin den 31 maj 1885, Rågö

60 år

Maria Vesterman, född Viberg den 4 april 1895, Rickul
Pauline Heldring, född den 7 april 1895, Rickul
Lovisa Saar, född Stubender den 7 april 1895, Nuckö
Lovisa Nilsson, född den 15 april 1895, Rickul
Maria Rönnblom, född Stenholm den 21 april 1895,
Ormsö
Karl Utas, född den 4 maj 1895, Gammalsvenskby
Alide Westerblom, född Pikner den 9 maj 1895, Ormsö
Sofia Viksten, född den 13 maj 1895, Reval
Agneta Söderkvist, född den 12 maj 1895, Ormsö
Pauline Luks, född Stenberg den 23 maj 1895, Rickul

50 år

Jakob Ahlberg, född den 10 april 1905, Rickul
Priidu Parbo, född den 14 april 1905, Rickul
Gertrud Hollman, född Alblom den 16 april 1905, Runö
Maria Espling, född den 21 april 1905, Rågö

Kristoffer Thomsson, född den 21 april 1905, Rickul
Ida Uusmets, född Ahlberg den 24 april 1905, Reval
Valentin Brus, född den 26 april 1905, Odinsholm
Elvine Muhlberg, född Sandberg den 26 april 1905, Rickul
Hans Storm, född den 28 april 1905, Ormsö
Rosette Bertholm, född Klement den 1 maj 1905, Rågö
Olga Karlsson, född Nyman den 2 maj 1905, Rågö
Pauline Koinberg, född den 3 maj 1905, Rickul
Maria Bäck, född Grundsten den 4 maj 1905, Ormsö
Woldemar Stenberg, född den 7 maj 1905, Rickul
Johannes Österman, född den 9 maj 1905, Runö
Johannes Espling, född den 10 maj 1905, Rågö
Ester Margot Jöesaar, född den 10 maj 1905, Nargö
Lydia Emilia Nordgren, född Lång den 23 maj 1905, Reval
Erika Österblad, född Thomberg den 26 maj 1905, Reval
Linda Agnes Norrman, född Koppelman den 28 maj 1905,
Korkis
Agneta Notman, född Benholm den 29 maj 1905, Ormsö
Nikolai Luks, född den 30 maj 1905, Rickul

Födda

En DOTTER

BRITTA och **EDVIN ARVIK**
född Ring

Norrköpings KK den 18 januari 1955.

Förlovade

Knut Grahnquist och Sylvia Notman i Stockholm den
1 dec. 1954.

Algot Holm och Ida Lundre i Stockholm, Nyårsafton
1954.

Johr Jonsson och Katarina Häggblom i Stockholm, den
12 febr. 1955.

Bengt Johnsson och Maj-Britt Liljeros i Roslags Näs-
by den 31 dec. 1954.

Lysning

I Bromma den 9 jan. 1955, mellan Arnold Nee och
Louise Nordling.

Vigda

I Österåker den 12 febr. 1955, Stig Börje Olof Johans-
son och hemsyster Britta Irene Blomberg.

Födda

Tore Hans född den 1 dec. 1954 i Stockholm, son till
Sigrid Maria Gylfe, född Broman och Gai Tore Gylfe.